

Література:

1. Боброва О.М. Горова А.О., Землянська В.В., Прокопенко Н. М. Відновне правосуддя. Особливості впровадження процедури медіації: європейський досвід. К.: Наш час, 2006. 164 с.
2. Відновне правосуддя для дітей: перші успішні кейси. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/vidnovne-pravosuddya-dlya-ditey-pershi-uspishni-keysi>
3. Відновне правосуддя для неповнолітніх: як це працює. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/vidnovne-pravosuddya-dlya-nerovnoolitnih-yak-tse-pratsyue>
4. Кожен п'ятий опитаний підліток знає про програму відновного правосуддя. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/kozhen-p-yatuj-opytanuj-pidlito> Відновне правосуддя: результати та виклики 2020 року. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/vidnovne-pravosuddya-rezultaty-ta-vyklyku-2020-roku/k-znaue-pro-programu-vidnovnogo-pravosuddya/>
5. Про внесення змін до наказу Міністерства юстиції України, Генеральної прокуратури України від 21 січня 2019 року № 172/5/10: Наказ Міністерства юстиції України, Генеральної прокуратури України від 06.08.2020 № 2655/5/362 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0768-20#Text>
6. Про реалізацію пілотного проекту «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення» : Наказ Міністерства юстиції України, Генеральної прокуратури України 21.01.2019 № 172/5/10 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0087-19#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-257-2-29>

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Бабанін Сергій Володимирович

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права та кримінології

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

Законом «Про медіацію» від 16 листопада 2021 р. (далі – Закон) в Україні на законодавчому рівні врегульовано основні засади

позасудового вирішення спорів шляхом проведення процедури медіації. Згідно п. 4 ст. 1 Закону медіацією визнається позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [1].

Прийняття Закону узгоджується зі Стратегією розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затвердженою Указом Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021, яка, зокрема, визначає пріоритети удосконалення положень законодавства у сфері судоустрою, статусу суддів, судочинства та інших інститутів правосуддя, а також впровадження невідкладних заходів для забезпечення позитивних зрушень у функціонуванні відповідних правових інститутів. Стратегією передбачений розвиток альтернативного (позасудового) та досудового врегулювання спорів, зокрема, встановлення для окремих, визначених законом, категорій справ обов'язкового досудового порядку врегулювання спорів з використанням медіації та інших практик, а також запровадження та розвиток інституту медіації (п. 4.1.5) [2].

Прикінцеві та перехідні положення Закону містять низку змін та доповнень до нормативно-правових актів України необхідних для впровадження інституту медіації у правову систему країни. Зокрема, передбачені зміни у КЗпП України в частині можливості врегулювання трудових спорів шляхом медіації (ст. 222-1), у ЗК України в частині можливості врегулювання земельних спорів шляхом медіації (ст. 158-1), у ГПК України щодо можливості примирення сторін на будь-якій стадії судового процесу шляхом медіації (ч. 7 ст. 46), у ЦПК України щодо можливості примирення сторін на будь-якій стадії судового процесу шляхом медіації (ч. 7 ст. 49), у КАС України щодо можливості примирення сторін на будь-якій стадії судового процесу шляхом медіації (ч. 5 ст. 47), у Законі України «Про третейські суди» щодо обов'язку третейського суду на початку розгляду справи з'ясувати у сторін можливість закінчити справу мировою угодою, у тому числі досягнутою шляхом медіації, та в подальшому сприяти вирішенню спору шляхом укладення мирової угоди на всіх стадіях процесу (ст. 33), у Законі України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» щодо обов'язковості пропозицій вирішення спорів, що виникають у об'єктів соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, шляхом медіації (ч. 1 ст. 13).

Також Законом внесені доповнення до Закону України «Про нотаріат», згідно яких Нотаріальна палата України здійснює підготовку нотаріусів у сфері медіації, веде та оприлюднює реєстри нотаріусів, які пройшли підготовку у сфері медіації (ст. 16-1).

Частина 1 ст. 3 Закону до сфер його дії відносить, зокрема, суспільні відносини у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим). Ця категорія суспільних відносин безпосередньо стосується діяльності Національної поліції України.

У зв'язку з цим виникає питання щодо можливості залучення працівників Національної поліції до проведення процедури медіації за умови наявності у них підготовки у цій сфері.

До завдань поліції відноситься надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги (п. 4 ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» [3]). Згідно п. 18 ч. 6 ст. 16 Закону України «Про соціальні послуги» медіація включена до переліку базових соціальних послуг [4].

Розберемо теоретично можливу ситуацію, за якої працівник поліції у випадку, пов'язаному з вчиненням особою адміністративного чи кримінального правопорушення, залучається до надання соціальної послуги медіації для примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим).

Згідно п. 5 ст. 213 КУпАП органи Національної поліції (посадові особи) віднесені до органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення [5]. Частина 1 ст. 216 КПК України визначає, що слідчі органів Національної поліції здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування [6].

Отже, у суспільних відносинах, що виникають у зв'язку з вчиненням особою адміністративного чи кримінального правопорушення, працівники Національної поліції виступають суб'єктами, наділеними владними повноваженнями. Тому у разі залучення такого працівника у ролі медіатора для примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) буде порушуватись один з базових принципів медіації, визначений ч. 1 ст. 7 Закону, згідно якого під час проведення медіації медіатор повинен бути нейтральним у ставленні до сторін медіації та незалежним від сторін медіації, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, інших фізичних і юридичних осіб.

Таким чином у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях організацію процедури примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) шляхом медіації може забезпечувати нейтральний, незалежний та неупереджений медіатор.

Працівник Національної поліції може лише рекомендувати сторонам звернутись для вирішення конфлікту до такого медіатора.

Література:

1. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.

2. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021 – 2023 роки. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2312021-39137>.

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19?find=1&text#Text>.

4. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#n317>.

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 р. № 8073-X / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text#Text>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-257-2-30>

ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кондур Володимир Анатолійович

*начальник відділу прав національних меншин, корінних народів
та релігійних поглядів Департаменту моніторингу додержання рівних
прав і свобод, прав національних меншин, політичних
та релігійних поглядів Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини
м. Київ, Україна*

Питання захисту прав національних меншин є актуальними для більшості країн світу, в яких через різні історичні та інші об'єктивні обставини сформувався багатонаціональний склад населення.